

Дземішкєвич І. О.

ВПРОВАДЖЕННЯ ТАКСОНОМІЇ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Досліджено поняття таксономії XBRL. Чітко окреслено проблемні питання на шляху розробки та впровадження таксономії інтегрованої звітності. Розроблено модель впровадження таксономії інтегрованої звітності кредитних спілок, яка забезпечить реалізацію принципу порівнянності інтегрованої звітності, та дозволить реалізувати автоматизований аналіз показників інтегрованих звітів кредитних спілок. Запропоновано альтернативні шляхи фінансування розробки таксономії інтегрованої звітності кредитних спілок, та подальшого її адміністрування.

Ключові слова: таксономія, кредитна спілка, інтегрована звітність, XBRL.

1. Вступ

Кредитні спілки, як соціально-орієнтовані фінансові установи, зацікавлені у впровадженні інтегрованої звітності, яка б давала змогу розкрити всю специфіку їх діяльності та впливу на суспільство.

Інтегрована звітність кредитних спілок повинна бути підготовлена із застосуванням принципів формування інтегрованої звітності, одним з яких є принцип порівнянності [1]. Варто зазначити, що застосування цього принципу закріплене як у міжнародному стандарті «Інтегрована звітність», так і у п. 38-44 МСБО 1 «Подання фінансової звітності», як одного із базових стандартів підготовки фінансової інформації представленої у 4-му розділі інтегрованого звіту кредитної спілки. Беручи до уваги індивідуальність інтегрованих звітів кожної кредитної спілки, досить важливим є налагодження системи порівняння інтегрованих звітів як різних кредитних спілок, так і інтегрованих звітів однієї кредитної спілки. Реалізація принципу порівнянності інформації дасть можливість якісніше аналізувати дані інтегрованих звітів кредитних спілок. Це можливо за рахунок створення (використання існуючої) технологічної платформи, що дозволить порівнювати та проводити аналіз різних за формою інтегрованих звітів кредитних спілок.

Тобто необхідний певний технологічний (програмний) продукт, який би давав змогу порівнювати та аналізувати інтегровані звіти кредитних спілок. Таким продуктом є технологія XBRL — розширювана мова ділової звітності (від англійської — eXtensible Business Reporting Language), в частині таксономії. Дана технологія є відкритою специфікацією на базі мови XML (Extensible Markup Language), що використовує ідентифікаційну мітку для кожного окремого елемента даних [2].

2. Об'єкт дослідження та його технологічний аудит

Об'єктом даного дослідження є таксономія інтегрованої звітності кредитних спілок. В межах даного дослідження таксономія інтегрованої звітності розглядається як засіб, призначений для аналізу та порівняння інтегрованої звітності кредитних спілок. Таксономія

є основою XBRL, яка в країнах Європейського Союзу та США є відкритим стандартом для складання та подання фінансової звітності за Міжнародними стандартами фінансової звітності (Міжнародні стандарти фінансової звітності) в електронному вигляді.

Це означає, що стандарт можна використовувати без обов'язкового придбання програмних ліцензій та оплати за його використання. Як правило, XBRL інтегрується в бухгалтерські чи інші інформаційно-аналітичні системи для найбільш ефективного оброблення та передачі даних.

3. Мета та задачі дослідження

Мета дослідження — обґрунтувати можливість впровадження таксономії інтегрованої звітності кредитних спілок задля проведення аналізу даного виду звітності, та реалізації принципу порівнянності. Досягнення поставленої мети передбачає виконання наступних завдань:

- визначити сутність поняття «таксономія», та її структуру;
- охарактеризувати проблемні питання на шляху впровадження таксономії інтегрованої звітності кредитних спілок;
- розробити модель впровадження таксономії інтегрованої звітності кредитних спілок.

4. Аналіз літературних даних

Дослідження впровадження таксономії саме інтегрованої звітності кредитних спілок є новим напрямом дослідження, та характеризується відсутністю літературних даних. Поряд з цим існує значна кількість робіт, присвячених питанням розвитку таксономії МСФЗ, та перспективам застосування XBRL. Часто акцентується увага науковців саме на перспективності використання XBRL:

- цифрова фінансова звітність змінить практику бухгалтерського обліку найближчими роками, вона є новою парадигмою фінансової звітності в інформаційному суспільстві [3, 4];
- перевагами застосування XBRL технології є полегшення пошуку даних фінансової звітності в Інтернеті та можливість їх автоматичного аналізу. Автор зазначає, що звітування у форматі XBRL набуває

дедалі більшого поширення, однак у його роботах не відображено механізми побудови таких звітів, хоч і представлений спосіб їх використання під час аудиту з використанням окремих інформаційних систем [5, 6];

— існує необхідність застосування XBRL у створенні й передачі фінансової інформації, оскільки ця технологія є технологічною підтримкою МСФЗ й допомагає правильно застосовувати електронний обмін документами. Це необхідно у зв'язку із відсутністю в МСФЗ структурного представлення задекларованих у них параметрів [7].

Незважаючи на незначну кількість наукових праць у напрямку розвитку та впровадження технології XBRL, погляди вчених є схожими щодо цього питання. Враховуючи це, можна стверджувати про перспективність розвитку таксономії інтегрованої звітності кредитних спілок.

5. Матеріали та методи досліджень

Враховуючи новизну дослідження перспектив розвитку технології XBRL по відношенню до інтегрованої звітності кредитних спілок, інформаційною базою стали наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених із застосування технології XBRL, матеріали науково-практичних конференцій, нормативно-правові акти, інтернет-ресурси.

Дане наукове дослідження було здійснено з використанням як загальнонаукових, так і спеціальних методів пізнання. Зокрема було застосовано такі методи, як комплексність, узагальнення та порівняння, індукцію та дедукцію, системний підхід, методи аналогії та моделювання, а також метод наукової абстракції.

6. Результати досліджень

Використання технології XBRL є можливим за рахунок таксономії. Схематично поняття таксономії представлено на рис. 1.

Початково, поняття таксономії походило з грецької мови і означало «класифікувати закон (або науку)», а за умови накладення на дане дослідження — класифікацію певних знань. Досить часто таксономії відображаються у вигляді ієрархічних структур або ж у вигляді мережі, тому вони являють собою взаємовідношення.

Таксономія — це сукупність параметрів опису звіту, які є базовими для порівняння із звітними даними через обумовлені ідентифікатори, що мають унікальну назву та значення відповідно до виду звітності суб'єкта.

На практиці застосовується таксономія МСФЗ, яка являє собою представлені в XBRL стан-

дарту МСФЗ, включаючи МСБО, а також МСФЗ для малих та середніх підприємств (МСП), які видаються Радою з МСБО. Тобто таксономія у існуючому форматі є не що інше, як набір унікальних тегів, відповідно МСФЗ, які пов'язуються із даними звіту. Застосовується таксономія переважно для фінансових звітів. Це пов'язано з тим, що прописаний набір тегів у доступному форматі видається щорічно Радою з МСБО разом із оновленням МСФЗ.

Рис. 1. Візуалізація поняття «таксономія» [8]

Важливим є розуміння представлення даних у таксономії XBRL. Дані позначаються таким чином, щоб комп'ютерна техніка мала змогу їх опрацювати, прикладом є наступне: <Резервний капітал>2500</ Резервний капітал >. Об'єкт «Резервний капітал» разом із позначками «<>» та «>» і є тегом. Розрізняють тег «<...>» (відкриваючий) та «</...>» (закриваючий), між якими містяться значення. Процес написання таксономії є досить складним та трудомістким, що передбачає участь у ньому як технічних фахівців, так і спеціалістів з бухгалтерського обліку, щоб закласти у таксономію всі необхідні параметри кожного із потенційно можливих показників звіту.

Невід'ємним елементом дослідження таксономії XBRL є розгляд її структури (рис. 2). Таксономія включає в себе схеми і системи зв'язків. Схема таксономії містить визначення елементів. Наприклад, видані кредити членам кредитних спілок, залучені внески на депозити. Окрім визначень елементів, у ній міститься інформація про самі елементи (їхні імена, ідентифікатори тощо).

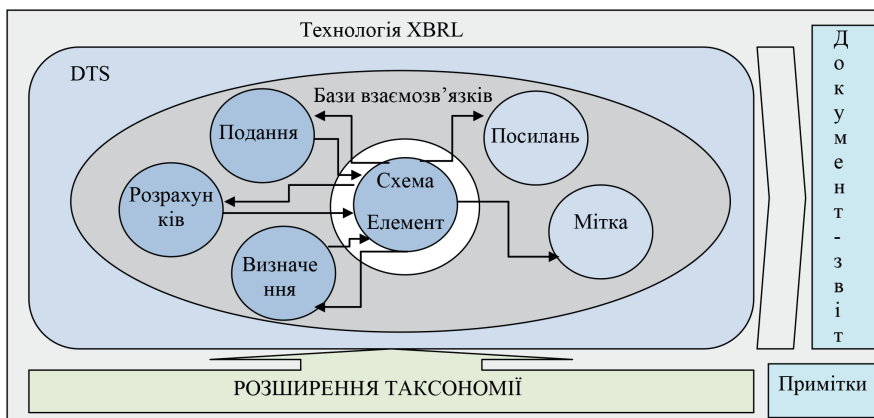

Рис. 2. Структура таксономії, та її місце у XBRL

По-суті, вона є неструктурованим списком елементів і посилань на файли у вигляді просторів імен без з'єднань, а їх фізична форма – файл з розширенням .xsd [1].

Елемент, як основа схеми таксономії являє собою економічний термін, що представлений у такій формі, щоб комп'ютер зміг визначити головні його характеристики. Для досягнення цього, визначення елементів, що наводяться у схемах, створюються відповідно до певного набору правил, із застосуванням тегів.

Наступною складовою таксономії, яка надає інформацію про зв'язки між елементами і пов'язує їх із специфічними зовнішніми джерелами інформації є система зв'язків (база взаємозв'язків) (рис. 3).

База взаємозв'язків міток	• мітки присвоюються елементу шляхом застосування різних атрибутів ролі, яку вони відіграють; • мітки можуть створюватися таким чином, щоб можна було надавати значення елементів різними мовами;
База взаємозв'язків посилань	• показує взаємозв'язки між елементами та зовнішніми по відношенню до таксономії регуляторними актами і стандартами;
База взаємозв'язків подання	• зберігає інформацію про взаємозв'язки між елементами, що дозволяє відповідним чином упорядкувати елементи у структурі; • організовує елементи, використовуючи тип взаємозв'язку «материнський – дочірній елемент», саме таким чином і допомагає користувачам знаходити поняття, в яких вони зацкавлені;
База взаємозв'язків розрахунків	• містить визначення основних правил верифікації, які застосовуються до всіх документів-звітів, що стосуються конкретної таксономії. Ієрархічна база взаємозв'язків розрахунків сортує всі елементи фінансового типу таким чином, щоб елементи нижчого рівня давали у сумі з урахуванням можливих операцій віднімання між ними елемент вищого рівня як результат цих операцій;
База взаємозв'язків визначень	• база взаємозв'язків визначень надає творцям таксономії можливість визначати різні види взаємозв'язків між елементами.

Рис. 3. Складові системи зв'язків таксономії

Бази взаємозв'язків надають опис взаємозв'язків між елементами, вказуючи на їх розміщення та визначаючи тип взаємозв'язку. Кожна з них містить визначення окремого типу відносин між елементами.

Таксономія інтегрованої звітності кредитних спілок може бути створена шляхом розширення та доповнення існуючої таксономії МСФЗ додатковими поняттями та елементами взятими із Міжнародного мтандарту «Інтегрована звітність» та нормативно-правових документів по регулюванню діяльності кредитних спілок.

Специфіка XBRL дозволяє реалізовувати такі розширення без втрати порівнюваності та цілісності даних.

Розширення таксономії може включати виконання таких операцій:

- додавання елемента, який не описано у основній таксономії, але вимагається;
- коригування взаємозв'язку між елементами стосовно їх порядку, додавання чи видалення [9].

Тобто, за рахунок наявності розширень таксономія є абсолютно гнучкою системою, яка може бути використана як засіб для порівняння та аналізу інтегрованої звітності кредитних спілок.

Таксономія нерозривно пов'язана із такими поняттями як набір таксономій, документ-звіт та примітки. Визначення даних понять представлено у табл. 1.

Одним з головних завдань, які дозволяють вирішити впровадження таксономії інтегрованої звітності кредитних спілок є реалізація принципу порівнянності інформації, представленої у інтегрованій звітності. Впровадження таксономії можливе за рахунок виконання завдань та вирішення проблем, що наведені у табл. 2.

Лише після вирішення проблем, представлених у табл. 2, можна говорити про впровадження на державному рівні таксономії інтегрованої звітності кредитних спілок. Модель реалізації впровадження таксономії інтегрованої звітності кредитних спілок в Україні представлено на рис. 4.

Таблиця 1

Визначення дотичних до таксономії понять

№	Поняття	Визначення
1	DTS «набір таксономій, що розкривається» (Discoverable Taxonomy Set)	Містить одну або більше таксономії, тобто набір схем разом із базами взаємозв'язків, пов'язаних з ними. Цей термін був розроблений, коли таксономії стали більш складними та більш взаємно пов'язаними
2	Документ-звіт	Економічний звіт у електронній формі, створений згідно з правилами XBRL. Він містить факти, визначені елементами таксономії, на яку він посилається, разом із їхніми числовими значеннями та поясненням контексту їх використання
3	Примітки	Використовуються у документах-звітах та надають додаткову інформацію про деякі з елементів

Таблиця 2

Проблемні питання на шляху впровадження таксономії інтегрованої звітності кредитних спілок

№	Проблеми та завдання	Зміст
1	Розробка таксономії	Процес розробки таксономії (доопрацювання та розширення таксономії МСФЗ) є трудомістким та потребує участі як фахівців з бухгалтерського обліку у кредитних спілках, так і кваліфікованих фахівців з програмування
2	Створення та налаштування відповідного програмного забезпечення	Окрім самої таксономії, необхідним є програмне забезпечення, яке дозволить використовувати таксономію, та проводити автоматизований аналіз інтегрованої звітності кредитних спілок
3	Фінансування процесу розробки та впровадження таксономії	Трудомісткість розробки таксономії та відповідного програмного забезпечення передбачає високу вартість реалізації цих процесів, зважаючи на це проблема фінансування набуває принципового значення
4	Адміністрування процесу моніторингу та аналізу інтегрованої звітності кредитних спілок	Впровадження таксономії інтегрованої звітності кредитних спілок з метою аналізу інформації не повинно і не може бути здійснено окремими кредитними спілками. Це має бути керована державна програма, направлена на підвищення поінформованості суспільства про діяльність та соціальне значення кредитних спілок

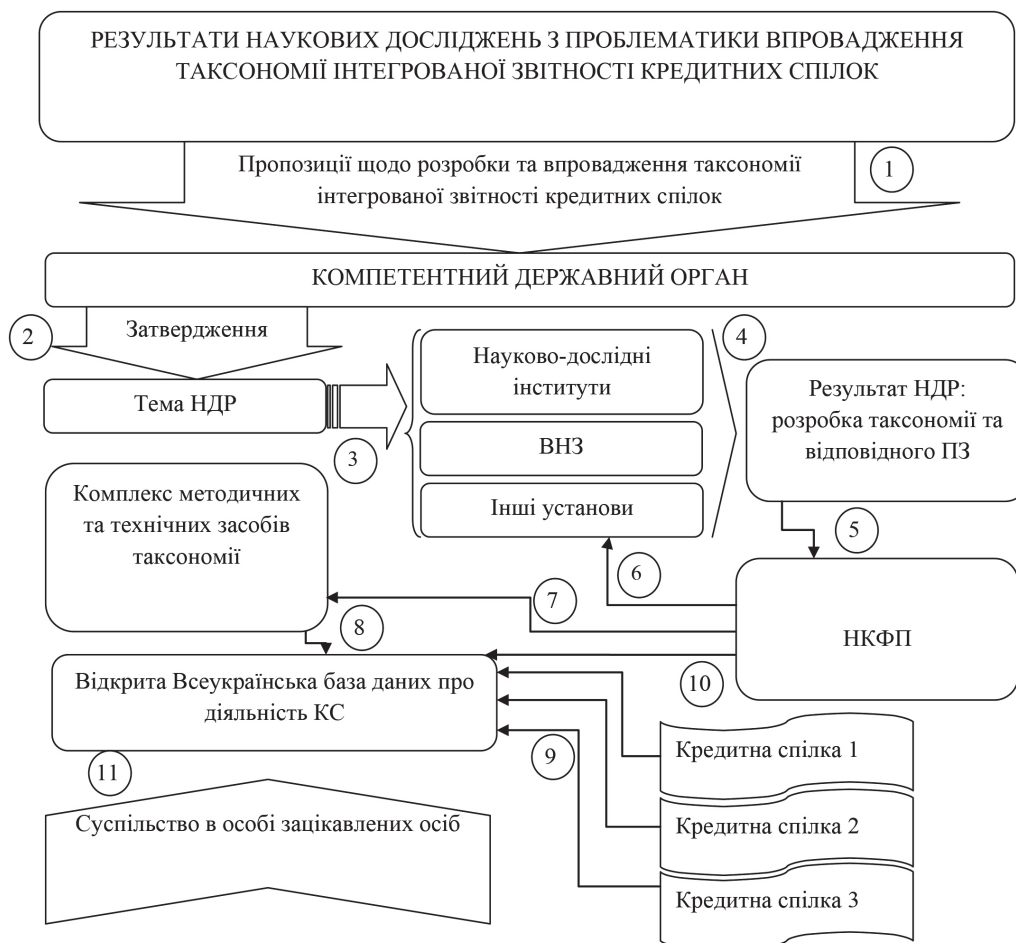

Рис. 4. Модель реалізації впровадження таксономії інтегрованої звітності кредитних спілок в Україні

Представлена на рис. 4 модель зображує шляхи та засоби вирішення проблем, зазначених у табл. 2, та наочно показує можливість реалізації таксономії інтегрованої звітності кредитних спілок. Кожну дію та зв'язок між суб'єктами, об'єктами та результатами впровадження таксономії пронумеровано:

1. За результатами наукових досліджень проблематики впровадження таксономії інтегрованої звітності кредитних спілок пропонується направити відповідні пропозиції щодо затвердження тем та програм науково-дослідних робіт з питань написання таксономії інтегрованої звітності кредитних спілок та розробки програмного забезпечення для її застосування до компетентних та уповноважених державних органів.

2. Затвердження тем та програм науково-дослідних робіт.

3. Дослідницька та наукова діяльність провідних НДІ та ВНЗ України в межах затверджених науково-дослідних тем, шляхом написання дисертаційних досліджень та монографій, тощо.

4. Отримання результатів дисертаційних та інших науково-дослідних робіт у вигляді прописаної таксономії інтегрованої звітності кредитних спілок та розробленого програмного забезпечення для її застосування.

5. Передача отриманих результатів НКФП для оцінки практичного застосування, враховуючи стан фінансово-кредитного сектору України.

6. Подача відгуків на отримані розробки шляхом видачі довідок про впровадження наукових розробок.

7. Затвердження комплексу методичних та технічних засобів таксономії інтегрованої звітності кредитних спілок.

8. Створення на основі затвердженого комплексу засобів таксономії відкритої Всеукраїнської бази даних про діяльність кредитних спілок, яка за рахунок технології XBRL, використовуючи таксономію, зможе аналізувати та обробляти інтегровані звіти вітчизняних кредитних спілок та надавати необхідну інформацію користувачам даної бази даних. Дана база повинна знаходитись у on-line доступі.

9. Розміщення кредитними спілками підготовлених інтегрованих звітів у відкриту Всеукраїнську базу даних про діяльність кредитних спілок.

10. Адміністрування НКФП відкритої Всеукраїнської бази даних про діяльність кредитних спілок.

11. Задоволення інформаційних потреб суспільства шляхом отримання інформації, в тому числі обробленої відповідно до запитів зацікавлених осіб, із відкритої Всеукраїнської бази даних про діяльність кредитних спілок.

Важливим нюансом є взяття НКФП на себе функцій по адмініструванню та супроводженню вищезазначеної бази даних із всіма її компонентами (таксономією, програмним забезпеченням, тощо).

Фінансування даного проекту буде необхідним на етапі технічного супроводження вже існуючої бази даних про діяльність кредитних спілок, оскільки процес розробки та впровадження повинен бути здійснений

НДІ та ВНЗ в рамках виконання науково-дослідних програм. Фінансування на етапі супроводження може бути покладено на кредитні спілки, які будуть використовувати даний сервіс для задоволення інформаційних потреб своїх членів.

7. SWOT-аналіз результатів досліджень

Strengths. Головною перевагою застосування таксономії інтегрованої звітності кредитних спілок є те, що помічені за допомогою тегів (програмних міток) дані інтегрованого звіту можуть бути оперативно розпізнані програмним забезпеченням і подані користувачам у необхідному вигляді. Все це дозволить отримувати в необхідний момент актуальну інформацію, та забезпечить реалізацію принципу порівнянності. Незважаючи на поширену практику застосування технології XBRL для фінансових звітів, є можливість присвоєння тегів і для немонетарних (нефінансових) показників звітності, що є ключовим у створенні таксономії інтегрованої звітності.

Weaknesses. Слабкі сторони даного дослідження пов'язані із непоширеністю інтегрованої звітності кредитних спілок на даному етапі розвитку фінансової системи України. Інтегрована звітність кредитних спілок є ефективним засобом комунікації із суспільством та інформування як про результати діяльності, так і про соціальну значимість цих установ [10]. Але на сьогодні лише незначна кількість кредитних спілок складають інтегровану звітність. Вирішення даної проблеми знаходиться у площині розвитку фінансової системи України та усвідомлення кредитними спілками відповідальності перед суспільством.

Opportunities. Можливості впровадження таксономії інтегрованої звітності кредитних спілок містяться у реалізації, запропонованої на рис. 4 моделі, яка дозволить із найвищою ефективністю використати наявний потенціал та підготувати необхідні наукові розробки.

Threats. Головною загрозою впровадження таксономії інтегрованої звітності кредитних спілок є погіршення стану фінансової системи України, що може призвести до зниження рівня довіри до кредитних спілок та дестабілізації ринку небанківських фінансових послуг.

8. Висновки

В ході дослідження можливості впровадження таксономії інтегрованої звітності кредитних спілок задля проведення аналізу даного виду звітності, та реалізації принципу порівнянності отримано наступні результати: — визначено, що таксономія — це сукупність параметрів опису звіту, які є базовими для порівняння із звітними даними через обумовлені ідентифікатори, що мають унікальну назву та значення відповідно до виду звітності суб'єкта. Структура таксономії включає в себе схеми і системи зв'язків; — головними проблемними питаннями на шляху впровадження таксономії інтегрованої звітності кредитних спілок є процес розробки таксономії, створення та налаштування відповідного програмного забезпечення, фінансування процесу розробки та впровадження таксономії, адміністрування процесу моніторингу та аналізу інтегрованої звітності кредитних спілок; — запропоновано модель реалізації впровадження таксономії інтегрованої звітності кредитних спілок в Україні, та створення Відкритої всеукраїнської бази

даних про діяльність кредитних спілок. Визначено джерела фінансування створення, впровадження та супроводження таксономії інтегрованої звітності кредитних спілок.

Література

1. Міжнародний стандарт з інтегрованої звітності [Електронний ресурс] // Центр «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності (КСВ)». — Режим доступу: \www/URL: http://csr-ukraine.org/news/міжнародний-стандарт-з-інтегрованої/
2. Мельниченко, О. В. Формування XBRL-звітності щодо обігу електронних грошей [Електронний ресурс] / О. В. Мельниченко // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. — 2014. — № 4(70). — Режим доступу: \www/URL: http://ven.ztu.edu.ua/article/view/46569
3. Hoffman, C. Financial Report Semantics and Dynamics Theory [Electronic resource] / C. Hoffman, R. van Egmond. — July 20, 2012. — Available at: \www/URL: http://www.xbrl-site.com/2012/Library/Theory-2012-07-20.pdf
4. Digital Financial Reporting [Electronic resource]. — Available at: \www/URL: http://xbrl.squarespace.com
5. Івахненко, С. В. Інформаційні технології аудиту та внутрішньогосподарського контролю в контексті світової інтеграції: наукове видання [Текст]: монографія / С. В. Івахненко. — Житомир: ПП «Рута», 2010. — 432 с.
6. Івахненко, С. В. Інформаційні технології в аудиті та внутрішньогосподарському контролі [Текст]: дис. ... докт. екон. наук: 08.00.09 / С. В. Івахненко. — К., 2011. — 410 с.
7. Мелашенко, А. О. Онтології фінансово-економічного інформаційного хранилища [Текст] / А. О. Мелашенко, О. Л. Перевозчикова, Ж. А. Стрельникова // Проблеми програмування. — 2010. — № 2-3. — С. 419-427.
8. Хорозов, О. А. Использование XBRL для формирования информационного ресурса [Текст] / О. А. Хорозов // Компьютерная математика. — 2010. — Вып. 2. — С. 75-82.
9. Основи XBRL [Електронний ресурс]. — Режим доступу: \www/URL: http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/56a10b9c49a23.docx
10. Дземішкевич, І. О. Впровадження інтегрованої звітності кредитних спілок як індикатора їх соціальної орієнтованості [Текст] / І. О. Дземішкевич // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». — 2014. — Вип. 7. Ч. 5. — С. 120-124.

ВНЕДРЕНИЕ ТАКСОНОМИИ ИНТЕГРИРОВАННОЙ ОТЧЕТНОСТИ КРЕДИТНЫХ СОЮЗОВ

Исследовано понятие таксономии XBRL. Четко обозначены проблемные вопросы на пути разработки и внедрения таксономии интегрированной отчетности. Разработана модель внедрения таксономии интегрированной отчетности кредитных союзов, которая обеспечит реализацию принципа сопоставимости интегрированной отчетности, и позволит реализовать автоматизированный анализ показателей интегрированных отчетов кредитных союзов. Предложены альтернативные пути финансирования разработки таксономии интегрированной отчетности кредитных союзов, и дальнейшего ее администрирования.

Ключевые слова: таксономия, кредитный союз, интегрированная отчетность, XBRL.

Дземішкевич Ігор Олександрович, аспірант, кафедра обліку, аналізу і аудиту, Черкаський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Університет банківської справи», Україна, e-mail: dzemshkevich.gr@rambler.ru.

Дземішкевич Ігорь Александрович, аспирант, кафедра учета, анализа и аудита, Черкасский учебно-научный институт ГБУЗ «Университет банковского дела», Украина.

Dzemishkevych Igor, Cherkassy Educational and Scientific Institute, SHEI «University of Banking», Ukraine, e-mail: dzemshkevich.gr@rambler.ru